

سوم نفت خام عربستان در یک مجتمع پالایشگاهی عظیم به نام "ابقیق" که در ۲۵ مایلی خلیج بحرین واقع شده، پالایش می‌شود.

عربستان سعودی در خلیج فارس تنها ۲ ترمینال صادرات نفت دارد: "راس جماه" و "راس تنورا" که بزرگترین مجموعه بارگیری فراساحلی نفت خام جهان است که از طریق آن روزانه یک دهم نفت جهان جریان می‌یابد. در دریای سرخ نیز ترمینالی که "یانبو" نامیده می‌شود از طریق ۷۵۰ مایل خط لوله از شرق به غرب به پالایشگاه عظیم "ابقیق" متصل شده است. همین نحوه قرارگیری تاسیسات نفتی و عربستان باعث شده که اختلال یک حمله تروریستی به یکی از این مراکز بسیار مهم یا یک حمله همزمان به تعدادی از این مراکز تنها یک سناریوی عملی - تخيیلی نباشد.

اگر یک گروه تروریستی یک هوایپما را در کویت یا دبی براید و آن را به پالایشگاه "ابقیق" یا تاسیسات فراساحلی "راس تنورا" بکویاند، می‌تواند هر کدام از این مجموعه‌های عظیم صنعتی را به چشمی از آتش تبدیل کند. چنین حمله‌ای باعث می‌شود که بازار جهانی انرژی حداقل برابر ۶ ماه در حدود ۵۰ درصد از نفت عربستان به عنوان تنها کشور دارای ظرفیت مازاد تولید را از دست بدهد. چنین حمله‌ای نه تنها سبب افزایش وحشت‌ناک قیمت‌ها می‌شود بلکه بنابر نوشته «رابرت بائر» مامور سابق سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا (CIA) چنین حمله‌ای در خاورمیانه، ایران عراق، عربستان سعودی، امارات کشور در خاورمیانه، ایران عراق، عربستان سعودی، امارات متعدد عربی، کویت و لیبی به تناسب مختلف تقسیم شده است. وزارت انرژی آمریکا پیش‌بینی کرده که واردات نفت این کشور از خاورمیانه تا سال ۲۰۲۰ از ۲۵ درصد امروزی به ۵۰ درصد افزایش خواهد یافت.

متعدد به نفت در جهان، کافی است. البته باید گفت که عربستان سعودی تنها تولیدکننده مهم آسیب‌پذیر در برابر حملات تروریستی نیست. بسیاری از تولیدکنندگان غیرخاورمیانه‌ای نفت در جهان مخصوصاً در آفریقا، جنوب آسیا و جمهوری‌های ساقی اتحاد جماهیر شوروی با خطر حملات تروریستی به تاسیسات نفتی خود مواجه هستند. برای مثال کشور نیجریه که بزرگترین

محمد صادق امینی
SGAI
منبع:
مؤلفان:
niroK ennA&ftul laG

هدف بعدی تروریست‌ها

سازمان‌های تروریستی همیشه مایل به هدف قرار دادن تاسیسات نفتی و گازی بوده‌اند. این سازمان‌ها از حمله به خطوط لوله، تانکرها، پالایشگاه‌ها و حوزه‌های نفتی ۲ هدف را دنبال می‌کنند: تضعیف ثبات داخلی رژیم‌هایی که این سازمان‌ها در آنجا در حال فعالیت و نبرد هستند و تضعیف اقتصادی قدرت‌های خارجی که منافع عظیمی در این کشورها و مناطق دارند. تنها در دهه گذشته حملات بسیاری علیه تاسیسات نفتی مخصوصاً در خاورمیانه، آفریقا و آمریکای لاتین صورت گرفته است. این در حالی است که علی‌رغم اهمیت بسیار زیاد این حملات توجه چندانی به آنها نشده و با این حملات بعنوان بخشی از ریسک‌های صنعتی برخورد شده است. با این حال بعد از حمله به مراکز تجارت جهانی و ساختمان مرکزی پنتاگون به عنوان نمادهای تسلط اقتصادی و نظامی آمریکا بر جهان، سازمان‌های تروریستی مثل القاعده که در همه جای جهان فعالیت می‌کنند به سیستم انرژی جهان بعنوان یک هدف مهم و آسیب‌پذیر و در همین حال یک مسیر مطمئن برای ضربه وارد کردن به اقتصاد وابسته به نفت آمریکا و تضعیف اقتصاد جهانی می‌نگردند. از آنجایی که حمله به شبکه‌های حمل و نقل، مراکز نظالمی و تاسیسات دولتی به سبب افزایش اقدامات امنیتی دشوارتر شده است، سازمان‌های تروریستی که به دنبال یک هدف بزرگ برای منفجر کردن می‌گردند، ممکن است تاسیسات نفتی را به عنوان هدف بعدی خود برای یورش به غرب انتخاب کنند. پورشی که می‌تواند تأثیرات بسیار مخربی بر روی اقتصاد ایالات متحده آمریکا و سبک حیات آن داشته باشد. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که سران القاعده همواره از نفت به عنوان شاهرگ جامعه صلیبی نام می‌برد. آنچه در ادامه می‌خواهد ترجمه تحلیلی جالب توجه است که توسط موسسه تحلیل امنیت جهانی منتشر شده است.

نفت ۹۶ درصد انرژی مورد نیاز سیستم حمل و نقل ایالات متحده آمریکا را تأمین می‌کند و یک مولفه بسیار مهم در تولید و توزیع هر محصولی از خمیر دندان گرفته تا توبه‌های گلف محسوب می‌شود. هر چند که ایالات متحده یک چهارم نفت جهان را مصرف می‌کند ولی تنها ۳ درصد ذخایر نفت جهان را در اختیار دارد. این کشور برای تأمین نیاز رو به رشدش در زمینه انرژی ۵۰ درصد از

نفت برای شرق آسیا و دو سوم
انتقال دریایی گار مابع جهان
از طریق تانکرهای که از این
تندگه عبور می‌کنند، انجام
می‌شود. این در حالی است
که این گذرگاه‌های کلیدی
و حساس در مناطقی واقع
شدیداند که گروههای بنیاد
گرای اسلامی در آنجا غالب
و فائتمه هستند.

تنگه هرمز و سه جزیره کوچک ابوموسی، تنگ بزرگ و تنگ کوچک توسط ایران کنترل می‌شوند. تنگه با پابلمند توسعه یمن کنترل می‌شود که خانه آبا و اجدادی سامنه بن لادن است. این در حالی است که ۵۰۰ مایل از طول تنگه ملاکا نیز در مسیر استان نفت خیز اندونزی Aceh قرار دارد که محل فعالیت یکی از افرادی ترین گروههای اسلامی جهان است. بسیاری از کارشناسان مسایل توربیسم از این موضوع ابراز نگرانی کردند و که القاعده می‌تواند یک کشته، قابیق ماهیگیری یا یک پیردربالی یک نفره را بروید و آن را به یک سوپر تانکر حامل نفت و گاز مایع در یکی از این تنگه‌ها بکویند. تنبیجه چنین حمله‌ای به یک سوپر تانکر حامل نفت یا بازار مایع انفحار عظیم و آتش‌سوزی گستردگی در پی خواهد داشت که علاوه بر بسته شدن تنگه برای چندین هفته‌ها، عاقبت بسیار وحشتناکی نیز بر بازار جهانی انرژی و ضعیت بیمه دریایی، خواهد گذاشت.

یک نکته حایز اهمیت در مورد تانکرها این است که شناورهای غولپیکر بسیار بزرگ و سنتگین بوده و ندرت مانور کمی در برابر حمله کنندگان دارند. آنها هیچ نذری برای محافظت از خود در برابر حملات تروریستی ندارند و در صورت انجام چنین حملاتی نیز جایی برای نهادن شدن ندارند. عناصر عملیاتی القاعده بارها انگیزه برای مثال این گروه را برای انجام چنین حملاتی نشان داده‌اند. برای مثال خود را برای انجام ۲۰۰۰ سال سعی کرد قایقی را که مملو از مواد منفجره شده بود را به ناو بجنگی USS *Sullivans* در آبهای یمن بکویاند ولی بنی حمله بی تیجه ماند زیرا قایق مذکور در اثر فشار آشی از حجم بسیار سنتگی از مواد منفجره که در آن ارارگیری شده بود غرق شد. بعد از این تلاش ناموفق پیروهای انتخابی القاعده در اکتبر همان سال یک قایق موتوری پر سرعت را که مملو از مواد منفجره بود را به او آمریکایی USS *Cole* کوبیدند که منجر به کشته شدن ۱۷ سرباز آمریکایی و وارد آمدن خسارات گسترده باشد.

این ناو شد. در ۱۷۰۲ میلادی که مظنون به طرح ریزی حملاتی برای حمله به تانکرهای انگلیسی و آمریکایی بودند در هین عبور از تنگه Gibraltar توسط دولت مراکش دستگیر شدند. با این وجود در اکنون همان سال سازمان القاعده طی حمله دریایی در سواحل یمن سوراخ بزرگی در یک تانک فرانسوی ایجاد کرد. بعد از این حمله FBI در

بخارالفن، به رسمیت شناخته‌اند. دلیل دیگری که القاعده سایر گروه‌های تروریستی تمایل زیادی به حمله به اسپیسات نفتی و گازی دارند این است که این تاسیسات جزو هدف‌های «نرم» محسوب می‌شوند که محافظت از آنها سیار سخت است و به همین علت هدف قرار دادن آنها آسان است. در اقع اهداف نفتی آنقدر آسیب‌پذیرند که علی‌رغم اقدامات ضد تروریستی اتخاذ شده در طی ۱ سال گذشته، تروریسم نفتی به یک موضوع روزمره بدلیل شده است.

برای مثال در ماه می سال ۲۰۰۲ میلادی یک گوشی لفون همراه بمبک‌گذاری شده که در زیر یک کامپیون حمل سوخت در مرکز اصلی ذخیره نفت و گاز اسرائیل در شمال آرایوی منفجر شد. هر چند که این کامپیون در جن ارضیگری سوخت، آتش گرفت ولی شعله‌های آتش زیاد خشن تگردید و سایر تاسیسات ذخیره نفت و گاز آسیب‌پذیرند. اگر این عملیات با موقعیت صورت می‌پذیرفت و صربه‌ای جدی به اسرائیل وارد می‌شد این حمله احتمالاً اکتشش شدید اسرائیل را در بی می‌داشت که می‌توانست پیش‌انداز خاورمیانه را نیز تغییر دهد. در تابستان همین سال گروهی از تروریست‌های سعودی به علت مشارکت در توطئه برای حمله به تاسیسات «راس تنورا» و خطوط گله مرتبط با آن دستگیر شدند. این در حالی است که هملاً سیاری نیز در سیاری از کشورها منجمله هند، چین، کلمبیا، عراق، پاکستان، روسیه و فیلیپین یا اجرا یجیره، کلمبیا، عراق، پاکستان، روسیه و فیلیپین یا اجرا شده و با ختنه، شده‌اند.

مدارک رو به افزایشی مبنی بر این وجود دارد که تروریست‌ها دریاچه‌ی را که امینت چنانی ندانند را به عنوان حوزه‌های مورد علاقه خود برای انجام عملیات‌شان مستخواب کرده‌اند. این موضوع از آن جهت حائز اهمیت است که امروزه بیش از ۶۰ درصد نفت مورد نیاز جهان را طریق ۳ هزار و ۵۰۰ تانکر که از تنگه‌ها و کانال‌های اریکی که در برابر تروریسم و دزدی دریایی آسیب‌پذیر است، به بازارهای صحراف انتقاماً، می‌راند.

مهمترین این گزراهای عبارتند از: "تنگه هرمز" که روزانه ۱۳ میلیون بشکه نفت از بینجا منتقل می‌شود. "تنگه باب‌المندب" که دریای سرخ اب‌خیلیع عدن و دریای عربی متصل می‌کند که این روزها به جولانگاهی برای دزدان دریایی سومالی تبدیل شده است. و "تنگه مالاکا" که ۳۰ درصد نفت جهان، ۸۰

دارنده ذخیره نفت آفریقا محسوب می‌شود و در همین حال پنجمین تولیدکننده نفت خام آمریکا است، سال گذشته توسعه روزنامه امریکایی «واشنگتن پست» لقب "مکان بعدی سازمان‌های رادیکالی اسلامی" را به خود گرفت. حتی اطلاعاتی مبنی بر این وجود دارد که «اسمه بن لادن» رهبر القاعده نمایندگانی را از سوی خود برای متحد کردن گروههای اسلامی در این کشور زیر چتر القاعده به تحریک فسیل استاده است. از سوی دیگر «هاوارد

جزر» سفیر ایالات متحده آمریکا در نیجریه اخ داده که این کشور به سبب روابط نزدیکش با در برابر تهدیداتی جدی از سوی القاعده قرار گرفت. حقیقت در فوریه سال ۲۰۰۳ میلادی نیز شبکه الجزیره پیغامی از اسماعیل بن لادن مبنی بر این پ که نیجریه یکی از ۶ کشوری است که نیاز دارد و اسارت آمریکا آزاد شود.

جمهوری‌های سابق اتحاد جماهیر شوروی
که ۱۰ درصد ذخایر نفت جهان را در اختیار
معرض افزایش تهدیدات از سوی سازمان‌های
که در آسیای میانه و قفقاز فعالیت می‌کنند و
گروه‌های اسلامی افراطی مانند «جنبش اسلامی
ترکمنستان»، «جنبش اسلامی ازبکستان»،
جدایی طبلان Uighur قرار دارند. شاید در
گروه‌ها «حزب التحریر اسلامی» خطرناک‌تر
اسلامی باشد که در این منطقه فعالیت می‌کند.
با ۵ الی ۱۰ هزار عضو، فعالیت قدرتمندی در ای
قرقیزستان، تاجیکستان و کشور نفت‌خیز قراقش
این گروه به دنبال کسب قدرت و سرنگون کردن
فعلی با یک دولت بر مبنای خلافت اسلامی ای
علیه غرب جهاد کند. این در حالی است که بنابر
قرقاشقان، گروه حزب التحریر اخیراً فعالیت‌ها
خود در قرقاشستان را به شدت افزایش داده و
جدی را متوجه امیت این کشور ساخته است.

جنوب شرق آسیا که دارای سریع ترین رشد اقتصادی در جهان است نیز در حال تبدیل شدن به یکیگری برای انجام عملیات‌های ترویریستی حقیقت Riduan Isamuddin مرد منصوب سوی بن‌لادن در آسیا و رهبر گروه ترویریستی اسلامیyah Jemaah که در ۱۱ آگوست ۲۰۰۳ دستگیر شده همان کسی بود که بمبتدأی یک کلوب شبانه در «بالی» که در ۲۰۰۴ نفر کشته شدند را انجام داد. او که به نام «نیز معروف است، برنامه‌هایی را نیز برای متفاوت ترین اقدامات ذخیره نهت در فیلیپین داشته و همچنین به برنامه‌بازی به حمله به کمپانی‌های نفتی آسیا است. در تمامی این مناطق گروههای رادیکالی تاسیسات نفتی و ترویریسم نفتی را علی‌بن‌لادن و راهی موثر برای تضعیف رژیم‌های

چند هفته قیمت نفت در بازار جهانی انرژی چهار برابر افزایش یافت؛ نرخ بیکاری بخاطر از بین رفتن ۵۰۰ هزار فرصت شغلی دو برابر شد و تولید ملی نیز ۶ درصد کاهش یافت. با چنین شرایطی باید گفت که اگر امروزه که بیش از نیمی از نفت مورد نیاز آمریکا از خارج وارد می‌شود، فعالیت و تولید قسمت مهمی از صنعت نفت جهان در جریان یک حمله تروریستی متوقف شود تایید می‌تواند برای اقتصاد آمریکا بسیار خوبی نداشت.

علاوه بر این باید گفت هر چند در حال حاضر و برخلاف ۱۹۷۳ آمریکا اقدام به راهاندازی ذخایر استراتژیک نفت کرده ولی این ذخایر تنها به میزان دو ماه جوابگوی نیاز آمریکا است و بسیار بعید به نظر می‌رسد که بتواند تاثیرات یک حمله بزرگ تروریستی به تاسیسات انرژی را خنثی نماید. در حال حاضر بسیاری بر این باورند که ایالات متحده می‌تواند با کاهش نفت وارداتی از خاورمیانه به آسانی خودش را از تاثیرات منفی افزایش قیمتها و توقف‌های احتمالی تولید انرژی اینم نماید. اما در برابر چنین دیدگاه غلطی باید گفت که ایالات متحده حتی اگر یک قطvre نفت خام نیز از منطقه وارد ننماید چون میزان تولید و قیمت نفت در بازار جهانی تعیین می‌شود اقتصاد آمریکا همچنان تحت تاثیر قرار خواهد گرفت.

این در حالی است که اقتصاد آمریکا در خوشبینانه‌ترین شرایط نیز نمی‌تواند خودش را از عوارض منفی چنین پیشامدی اینم نماید چون عوارض منفی چنین شرایطی بر اقتصاد سایر کشورهایی که آمریکا با آنها داد و ستد می‌کند در نهایت بر اقتصاد آمریکا تاثیر خواهد گذاشت. ایالات متحده برای مقابله با خطراتی که سیستم انرژی اش با آن مواجه است باید به افزایش امنیت تاسیسات نفتی و گازی در کشورهای تولیدکننده انرژی کمک نماید و با نظارت بر عملکرد آنها و استفاده از اقدامات پیشگیرانه، عوارض منفی و خسارات حملات تروریستی را کاهش دهد. از همه مهمتر اینکه ایالات متحده باید به تعقیب تروریستها در جهان ادامه دهد و با نهایت توان خود برنامه‌های آنها را کشف و خنثی نماید. اما نباید با ترسیم تلاشی طولانی و طاقت فرساست و پیروزی در آن ممکن است سال‌ها به طول بینجامد. ▲

مناطق جهان عبور کرده‌اند. برای مثال در عربستان سعودی بیش از ۱۰ هزار مایل خط لوله و در عراق حدود ۴ هزار مایل خط لوله وجود دارد که بسیاری از آنها بر روی زمین قرار دارد و به آسانی امکان خرابکاری و انجام حملات تروریستی به آنها وجود دارد. یک وسیله ساده انجاری می‌تواند به راحتی یک خط لوله را سوراخ کرده و آن را از کار بیندازد.

محافظت از خطوط لوله به دلیل طول آنها، کار بسیار

دشواری است و به همین علت

آنها اهداف آسانی برای تروریست‌ها هستند. هر چند تا کنون تعدادی از حملات به خطوط کلیدی انتقال انرژی در جهان مانند "آس تنورا" خنثی شده ولی حملات بسیاری علیه خطوط لوله با موفقیت در کشورهایی مانند نیجریه، کلمبیا و پاکستان انجام شده است. حتی در عراق علی‌رغم ضرور پیچ ساله ارتش آمریکا در این کشور، حمله و خرابکاری در خطوط لوله مهمترین علت ناتوانی این کشور در بازگرداندن تولید خود به میزان سابق خود بوده و هست.

آمریکا نیز آسیب‌پذیر است

هر چند تاکون بیشتر به آسیب‌پذیری خطوط لوله در کشورهایی مانند عربستان، نیجریه، پاکستان، عراق و ... اشاره شد ولی اقیمت این است که خطوط انتقال انرژی در ایالات متحده آمریکا نیز در برای حملات تروریستی آسیب‌پذیرند. برای مثال تنها مسیر برای انتقال نفت از آلاسکا خط لوله ۸۰۰ مایلی Trans - Alaska است. در سال‌های اخیر خرابکاری‌های بسیاری در این خط لوله صورت گرفته، دو بار در آن بمب‌گذاری شده و بیش از ۵۰ بار جریان انتقال انرژی در آن متوقف شده است. این خط لوله نه تنها در دسترس تروریست‌ها قرار دارد بلکه تعمیر آن نیز در زمستان سنگین غیرممکن است.

«جیمز ولسی» رئیس سابق سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا CIA و «اموری لوین» از کارشناسان مسائل انرژی در خصوص سرمای این منطقه نوشته‌اند: «اگر تاسیسات کلیدی پمپاز نفت و سایر تجهیزات حساس این منطقه از کار انداده شده، حداقل نیمی از ۹ میلیون بشکه نفت داغ روی زمین می‌تواند طرف یک هفته زمستانی بی‌زده و به بزرگترین چسب جهان تبدیل شود. با چنین توصیفاتی باید گفت که حمله به تاسیسات نفتی و خطوط لوله تاثیرات بسیار مخربی بر اقتصاد آمریکا دارد و بر تمام زوایای زندگی مردم این کشور تاثیر خواهد گذاشت. در جریان تحریم نفتی اعراب در سال ۱۹۷۳ با این وجود که تنها ۲۸ درصد از نفت مورد نیاز آمریکا در آن زمان از خارج وارد می‌شد، تاثیرات چنین تحریمی بر اقتصاد ایالات متحده بسیار عمیق و ژرف بود. تنها خلف

اعلامیه‌ای که منتشر ساخت اعلام کرد که این حمله یک حمله عادی به یک تانکر در حال عبور نبوده، بلکه یک حمله به سیستم بین‌المللی حمل و نقل دریایی بوده است. انتشار چنین بیانیه‌ای از سوی پلیس فدرال آمریکا در حالی صورت گرفت که بنابر اظهارات مقامهای عالی رتبه آمریکایی، FBI بسیاری از اینگونه حملات را تاکون خنثی کرده است. هر چند که سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی در سراسر جهان تلاش‌های گسترده‌ای را برای مقابله با ترسیم دریایی آغاز کرده‌اند ولی نشانه‌های رو به افزایش و نگران‌کننده‌ای مبنی بر افزایش همکاری بین تروریست‌ها و دزدان دریایی وجود دارد. بر اساس گزارش سازمان بین‌المللی حمل و نقل دریایی (IMB) دزدان دریایی به انواع کشته‌ها طی ۳ دهه گذشته ۳ برابر شده است.

طبق این گزارش هر ساله ۴۰۰ - ۳۵۰ دزدی دریایی در سراسر جهان اتفاق می‌افتد. تنها در ۶ ماهه اول سال ۲۰۰۳ ۲۳۴ میلادی ۲۲۱ میلیون کشته، زخمی و یا ناپدید که در نتیجه آن ۲۸۱ میلیون کشته، زخمی و یا ناپدید شده‌اند. آمار موجود نشان می‌دهد که اکثر این حمله‌ها در فیلیپین، اندونزی، بین‌المللی و نیجریه اتفاق افتاده است. این در حالی است که آبهای سومالی نیز بعنوان کشوری بی‌ثبات و در عین حال اینم برای تروریست‌ها در زمرة خط‌ناکترین مناطق جهان محسوب می‌شود. در گزارش IMB آمده است که «خطر حمله گروههای شبه نظامی سومالی به کشته‌هایی که در تزدیکی سواحل این کشور حرکت می‌کنند در حال حاضر از یک احتمال به یک امر مسلم تبدیل شده است».

این در حالی است که کارشناسان مسائل امنیتی دریایی بارها و بارها در خصوص تبانی بین تروریست‌ها و دزدان دریایی هشدار داده و ابراز نگرانی کرده‌اند که گروههای اسلامی افراطی که در این مناطق فعالیت می‌کنند، می‌توانند با بمب‌گذاری شده به یک سوپر تانکر یا کوباندن یک کشتی بمب‌گذاری شده به یک سوپر تانکر در تزدیکی گزراگاههای استراتژیک دریایی صدمات و خسارات جبریان‌ناپذیری را به وجود آورند. این نگرانی بی‌پایه و اساس نیست. اکثر دزدان دریایی اعتمادی به مسائل ایدئولوژیکی ندارند. آنها فقط خلافکارانی هستند که تنها برای پول هر کاری می‌کنند ولی کسانی که در آبهای جهان بی‌قانونی و اغتشاش به وجود می‌آورند برای وارد آوردن خربیات و خسارات دردنگ و عظمی به غرب دست در دست تروریست‌ها و جانشینان تروریست‌هایی چون «محمد عطا» می‌گذارند. بعد از عربستان سعودی که از نظر بسیاری از کارشناسان مسائل امنیتی و بین‌المللی اولین پاشه آشیل اقتصاد جهان محسوب می‌شود خطوط لوله در جایگاه دوم قرار دارد. خطوط لوله از این جهت بسیار حائز اهمیت هستند که روزانه در حدود ۴۰ درصد از نفت مورد نیاز جهان از طریق خطوط لوله منتقل می‌شود. این لوله‌ها هزاران مایل در سراسر جهان گسترش‌دهند و در برخی از موارد از بعضی از ناامن‌ترین و بی‌ثبات‌ترین